

Harjavallan kaupunki
Keskustie 5b,
29200 Harjavalta
kirjaamo@harjavalta.fi

Viite

Lausuntopyyntö 22.5.2025

Aihe**Harjavalta, Torttila, datakeskuksen asemakaava, luonnos**

Harjavallan kaupunki on pyytänyt Satakunnan Museon lausuntoa datakeskuksen asemakaavan luonnoksesta. Kaavan tavoitteena on mahdollistaa datakeskuksen ja sen vaatimien toimintojen sijoittaminen Sievarin teollisuusalueelle Harjavallan Torttilan kylään.

Suunnittelualueen laajuus on noin 91 hehtaaria. Alue rajautuu pohjoisessa Lammaistensuohon, idässä valtatiehen 2 sekä etelässä Metsäkulmantiehen. Lännen suunnalla sijaitsee Hiittenkiukaantien varressa hajaluonteista asutusta. Alue on pääosin viljeltyä peltomaata, pieneltä osin metsää sekä rakennettuja asuinkiinteistöjä, jotka olisi tarkoitus purkaa.

Kaava-alueella on voimassa Satakunnan maakuntakaava, jossa alue on osoitettu teollisuustoimintojen alueeksi. Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 (2019) kaava-alueen välittömään läheisyyteen sijoittuu maakuntakaavassa maisemallisesti tärkeäksi alueeksi osoitettu Leistilän aukean viljelymaisema, jonka arvioinnissa todetaan seuraavaa:

Leistilä aukean viljelymaisema edustaa Ala-Satakunnan viljelyseutua, jossa on Kokemäenjokilaaksolle tyypillinen viljavan savitasangon leima. Alueella olevat joet ja teiden varsille syntynyt asutus ovat maisema-alueelle tyypillisiä. Alueen pitkä asutushistoria ja alueen poikki kulkeva keskiaikaisperäinen Huovintie kertovat alueen keskeisestä sijainnista.

Kohdetta koskee suunnittelumääräys:

Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on otettava huomioon alueen kokonaisuus, erityispiirteet ja ominaisluonne siten, että edistetään niihin liittyvien arvojen säilymistä ja kehittämistä mukaan lukien avoimet viljelyalueet. Kaikista aluetta tai kohdetta koskevista suunnitelmista ja hankkeista, jotka oleellisesti muuttavat vallitsevia olosuhteita, tulee museoviranomaiselle varata mahdollisuus

lausunnon antamiseen. Kohteen ja siihen olennaisesti kuuluvan lähiympäristön suunnittelussa on otettava huomioon kohteen kulttuuri-, maisema-, luonto- ja ympäristöarvot sekä huolehdittava, ettei toimenpiteillä ja hankkeilla vaaranneta tai heikennetä edellä mainittujen arvojen säilymistä.

Suunnittelualueesta noin kolme kilometriä lounaaseen sijaitsee Hiirijärven maakunnallisesti tärkeä kulttuurimaisema-alue. Hiirijärven kulttuurimaisema on Ala-Satakunnan viljelyseutua edustava eheä kokonaisuus, jossa loivasti aaltoilevat pellot ja nauhamainen tienvarsiasutus muodostavat hyvin hoidetun kokonaisuuden. Alue on Satakunnan maisema-alueista pienin.

Suunnittelualueella on voimassa Yritysalueiden osayleiskaava, joka on hyväksytty Harjavallan kaupunginvaltuustossa 23.9.2024. Osayleiskaavassa alue on osoitettu Teollisuus- ja varastoalue, jolle saa sijoittaa merkittävän, vaarallisia kemikaaleja valmistavan tai varastoivan laitoksen. Alueella ei ole asemakaavaa.

Satakunnan Museo on osallistunut aloitusvaiheen viranomaisneuvotteluun 4.2.2025.

Satakunnan Museon kannanotto

Arkeologinen kulttuuriperintö

Harjavallan yritysalueiden osayleiskaavaa varten laaditussa arkeologisessa inventoinnissa (Hannu Takala/Maanala Oy 2022) suunnittelualueelta tunnistettiin muinaismuistolain (295/1963) rauhoittama kiinteä muinaisjäänne, Pelkin rökkiöalue (tiedot ks. <https://www.kyppi.fi/to.aspx?id=112.1000045130>).

Datakeskuksen asemakaavahankkeen aloitusvaiheen viranomaisneuvottelussa todettiin, että asemakaavan toteuttaminen tulee merkitsemään muinaisjäänneksen tuhoutumista. Tämän vuoksi 13.3.2025 järjestettiin muinaismuistolain 13 §:n mukainen neuvottelu, jossa käsiteltiin muinaisjäänneksen kajoamisen ehdot. Neuvottelussa päätettiin, että Pelkin muinaisjäänne voidaan riittävien tutkimusten jälkeen poistaa ja alue vapauttaa rakentamiselle. Pelkin rökkiöalueen tutkimukset on toteutettu Maanala Oy:n toimesta 5.-8.5.2025. Museovirasto on 20.5.2025 päivätyssä lausunnossaan todennut, että muinaisjäänneksen tutkimukset ja niiden dokumentointi on ollut riittävää. Muinaismuistolaki ei enää rajoita maankäyttöä tutkitulla alueella eikä muinaisjäänneestä enää tule merkitä kaavakarttaan.

Kaavaselostusta tulee täydentää edellä esitetyillä tiedoilla. Muinaismuistolain 13 §:n mukaisen neuvottelun muistio tulee lisäksi liittää kaava-aineistoon.

Kaavaluonnokseen Pelkin røykkiöalue on merkitty sm-alueena. Merkintä tulee poistaa.

Rakennettu kulttuuriperintö ja maisema

Kaavaselostuksessa on huomioitu Satakunnan Museon esiin tuoma tarve vaikutusten arvioinnista suhteessa maisemaan ja alueelle mahdollisesti rakentuvaan datakeskukseen. Kaavaluonnoksessa Leistikän aukean viljelymaiseman suuntaan on kaavoitettu EV-alue, sekä istutettava-alue, jonka tarkoitus on lieventää maisemavaikutuksia. M-alue (maa- ja metsätalousalue) pohjoisessa on säilytetty kaavassa, jota museo pitää hyvänä ratkaisuna alueen maiseman vaalimisen kannalta. Myös historiallinen Hiitteentien linjaus on huomioitu kaavassa.

Satakunnan Museo pitää hyvänä yleistä kaavamääräystä, jonka mukaan rakennusten tulee mittasuhteiltaan muodostaa ympäristöön sopiva kokonaisuus. Lisäksi kaavamääräys, jonka mukaan

”Rakennusten julkisivukäsittelyn ja rakentamistavan on oltava korttelialueella yhtenäinen. Julkisivupintojen tulee muodostaa eheä ja yhtenäinen vaikutelma, ja ne eivät saa olla laaja-alaisesti heijastavaa materiaalia. Rakennusten kattomuoto on tasakatto tai loiva lapekatto. Katolle saa sijoittaa ilmastointikonehuoneita ym. teknisiä rakenteita, joiden julkisivuissa on noudatettava pääjulkisivujen materiaaleja ja värejä.” on hyvin valmisteltu, ja pitkällä aikajänteellä alueen teollisuusrakennusten yleisilmettä yhtenäistävä.

Kaavaselostuksen mukaan alueelta tullaan purkamaan muutamia asuinrakennuksia, jotka ovat valmistuneet toisen maailmansodan jälkeen. Rakennuksilla ei ole säilyneitä kulttuuriperintöarvoja, mutta kestävän kehityksen kannalta museo pitää valitettavana, että käytössä olevaa rakennuskantaa puretaan. Museo ei esitä kuitenkaan rakennusten inventointia.

Satakunnan Museolla ei ole muuta huomautettavaa kaavaluonnoksesta.

Satakunnan Museo

Museonjohtaja (sij.) Akuliina Aartolahti

Tutkija Sanna Kuusikari

Arkeologi Leena Koivisto

Tiedoksi

Harjavan kaupungin/Jari Prehti
Varsinais-Suomen ELY-keskus/kirjaamo, Johanna Rinne
Satakuntaliitto/kirjaamo, Susanna Roslöf, Daniel Nagy
Museovirasto/kirjaamo

Tämä asiakirja on hyväksytty sähköisesti Porin kaupungin asianhallintajärjestelmässä